Výzva Budování kapacit pro rozvoj škol II
Povinně volitelná aktivita č. 7

Zpráva o ověření programu v praxi

průběžná

I.

Příjemce	Salesiánský klub mládeže, z.s. Dům Ignáce Stuchlého
Registrační číslo projektu	CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_032/0008149
Název projektu	Programy pro školy - rozvoj kompetencí pro demokratickou kulturu
Název vytvořeného programu	Jsem, jaký jsem
Pořadové číslo zprávy o realizaci	II.

II.

Místo ověření programu	**Datum ověření programu**	**Cílová skupina, s níž byl program ověřen**
Dům Ignáce Stuchlého	**4. - 6. 3. 2019**	**16 žáků 8. roč. ZŠ a MŠ Hroznová Lhota**
Dům Ignáce Stuchlého	**11. – 13. 3. 2019**	**17 žáků 8. roč. ZŠ Integra Vsetín**
Dům Ignáce Stuchlého	**11. – 13. 3. 2019**	**13 žáků 9. roč. ZŠ Integra Vsetín**

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

III.

1. Stručný popis procesu ověření programu

a) Jak probíhalo ověření programu (organizace, počet účastníků, počet realizátorů atd.)?

Ověření probíhalo během třídenních pobytových kurzů v Domě Ignáce Stuchlého, kde je zajištěno ubytování a stravování. Počet účastníků, cílová skupina a realizátoři programu jsou uvedeni v následující tabulce:

Termín	Škola	Počet žáků	Tým
4. - 6. 3. 2019	ZŠ a MŠ Hroznová Lhota, 8. roč	16	Monika Petruchová Dagmar Zlámalíková
11. - 13. 3. 2019	ZŠ Integra Vsetín, 8. roč	17	Martina Skaličková Pavlína Javoříková
11. - 13. 3. 2019	ZŠ Integra Vsetín, 9. roč	13	Monika Petruchová Marie Blechová

b) Jaký byl zájem cílové skupiny?

Pokud budeme vycházet z vývojové teorie Erika Eriksona, vychází věkové období okolo 15 let do období hledání identity. Nicméně samotné téma sebepoznání není pro účastníky příliš atraktivní. Vnímali jsme, že účastníky téma do jisté míry zajímá, ale cílené sebepoznávání je pro ně zatím ještě složitou záležitostí. Téma sebepoznání není pro účastníky prvoplánově atraktivní, více jsou zaměřeni na vztahy ve vrstevnické skupině a na to, jak je vnímá okolí. Hledají svou hodnotu. Realizátoři programu proto měli pocit, že je třeba vynaložit velkou energii na to, aby žáci vnímali, učili se a soustředili se při aktivitách zaměřených na reflexi, sebereflexi, teorii sebepoznání. Zajímavé je srovnání s vnímáním středoškoláků, kteří jsou tomuto naopak velmi otevření.
Rozdíl vnímali realizátoři mezi chlapci a dívkami. Dívky měly o téma větší zájem a působily v této oblasti vyzráleji. I když byl program sestaven co nejjasněji a dost konkrétně, stále zůstává dojem, že téma sebepoznání je pro takto staré žáky příliš abstraktní, málo konkrétní a nedokážou si jej propojit se životem.
Pro zjištění předporozumění cílové skupiny zvolenému tématu kurzu vyplňovali účastníci krátce před odjezdem na kurz dotazník, ve kterém byla mimo jiné zjišťována jejich motivace k aktivitám a také chuť chtít se poznávat. Pozitivní naladění a zájem o dané téma potvrzují odpovědi 56 % budoucích účastníků, kteří jeli na kurz s tím, že chtějí na sobě něco změnit. Téměř polovina (45 %) jich odjížděla se záměrem změnit nějakou svoji vlastnost (špatnou). Jak je příznačné pro tento věk, jsou k sobě velmi kritičtí, a proto jich 52 % nebylo schopno před kurzem říci žádnou svoji kladnou vlastnost, na kterou by byli hrdi (v čem jsi výjimečný). Vzhledem k připraveným aktivitám byla jejich motivace vysoká, protože 74 % se jich před kurzem vyjádřilo, že mají rádi aktivity zaměřené na poznávání sebe. Pro 84 % z nich je důležité se v sobě vyznat a pro 59 % z nich je důležité přemýšlet o sobě a svém životě.
Zjišťovali jsme také, kolik se jich už podobných aktivit zúčastnilo, 37 % z nich uvedlo, že se už někdy aktivit spojených se sebepoznáním zúčastnilo.
Byla také zjišťována míra jejich vlastní spokojenosti se sebou. 59 % žáků uvedlo, že se dobře zná, na procentní škále označili více než 60% spokojenost se sebou. Maximálně spokojených se sebou bylo 26 % (označili na škále 80-100% spokojenost)

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Vyloženě nespokojených bylo 15 % z nich, průměrně spokojených bylo 54 % žáků.
Na otázku *K čemu je dobré znát své dobré vlastnosti* odpovědělo 19 % variantu *Mít šťastnější život* a 15 % *Lépe rozumět sobě*.
Téma kurzu by mohlo naplnit jejich představu lépe se v sobě vyznat, poznat sám sebe a umět se přijmout takový jaký jsem, případně na sobě pracovat, vědět na čem konkrétně pracovat.

c) Jaká byla reakce cílové skupiny?

Program proběhl bez většího narušení, všechny aktivity byly realizované podle plánu a proběhly úspěšně. Skupiny vždy plnila zadání, realizátoři vnímali různou míru ponoření do tématu u žáků. Místy se ponořili více (např. při získávání zpětné vazby od druhých a u uvědomění si své hodnoty), místy jsme měli dojem, že aktivity žáky pouze „protekly“, velmi po povrchu a nedotkly se jich. V tomto období žáci o sobě pochybují a bilancují svoji hodnotu, srovnávají se a vnímají velký vliv vrstevnické skupiny, což se projevovalo při aktivitách a jejich reakce tomto naprosto odpovídala (viz výše) – nejcitlivější aktivity byly ty, kde jsou v interakci se spolužáky (zpětná vazba), srovnávají se (aktivita Řekni mi) nebo přemýšlí nad svojí hodnotou.

2. Výsledky ověření

a) Výčet hlavních zjištění/problémů z ověřování programu:

Po realizaci programu
Těsně před odjezdem domů, při závěrečné reflexi měli účastníci možnost vyjádřit se ke kurzu také pomocí druhého připraveného dotazníku, kde byla zjišťována míra jejich spokojenosti a aktuální naladění z kurzu.
Bezprostřední pocity byly pro 85 % účastníků pozitivní (super, radost, šťastný, skvělé, legrace, veselý). Negativní pocity vyvolal kurz v 11 % účastníků (respektive v 5 odpovědích). S odhodláním něco na sobě změnit odjíždělo 38 % účastníků. Pouhá 4 % (2 odpovědi) účastníků nechtějí na sobě měnit nic a 58 % nevědělo, jestli chtějí něco měnit.
S konkrétním námětem na změnu odjíždělo 29 % účastníků.
Nějakou svoji dobrou vlastnost objevilo na kurze 69 % účastníků, špatnou vlastnost objevilo 47 % účastníků, bohužel něco dalšího o sobě objevilo pouze 25 % (11) ze všech účastníků prvního běhu.

Výrazný přínos kurzu vnímalo ihned po skončení 25 % účastníků, 33 % jich shodně vnímalo kurz mezi 30-50 % a 55-75 %, žádný nebo velmi slabý přínos vnímalo 9 % účastníků.
Ve volných vzkazech organizátorům se nejčastěji objevovalo hodnocení jako *super, díky, nejlepší kurz, pokračovat.*

Pro zjištění trvalosti poznatků z kurzu měli žáci po době (cca 2 týdny, lišilo se v závislosti na možnostech škol) možnost se k tématu vrátit ve škole, kde na konci tohoto bloku vyplňovali poslední dotazník.
Žáci měli napsat, ke které aktivitě se nejvíce, nejraději od kurzu vrací. Bohužel 25 % se nevrátilo k žádné aktivitě. Nejčastěji se vrací k aktivitě *Krabice* 31 % a pak shodně po 17 % mají *Týmové aktivity* a *Poznávací aktivity o sobě (povídání, reflexe).*
S odstupem času hodnotili účastníci také přínosu kurzu, jako významně přínosný ho vnímalo s odstupem 24 % účastníků, přínos na hranici 30-50 % byl 55 % z nich a v rozmezí 55-75 % byl přínos vnímaný u 28 % účastníků. Žádný nebo velmi malý přínos později vnímalo 7 % respondentů. Což tedy znamená, že s odstupem času přínos kurzu spíše docenili.
U těchto mladých lidí hrají velkou roli mezilidské vztahy a je pro tento věk příznačné hledat vzory byly otázky zaměřené také na vztah k druhým lidem. V předchozím dotazníku a v reflexích bezprostředně po konci kurzu velmi často spojovali změnu svého chování se vztahem k druhým lidem, byla zde otázka, zda začali na vztazích s druhými něco měnit. Se změnou začalo 52 % z nich, pouze 7 % nechce nic měnit.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Aktivita, která tuto skupinu vůbec neoslovila, bylo psaní deníku, kde začali psát deník nebo se chystají pouze 10% (3 % už začali). Nerozhodnutých je 59 % a 28 % odpovědělo, že ani neplánují začít s psaním deníku.

Zjistili jsme, že téma sebepoznání je pro žáky 8. a 9. tříd složité.
Naplnění cílů:
Účastník jmenuje vlastnosti a dovednosti, které má nebo umí - účastníci si na základě programu byli schopni pojmenovat a napsat 5 pozitivních a 5 negativních vlastností. Vybrali si z vět tu, která je nejvíce vystihuje a odpovídá jejich osobnosti.
Účastník má povědomí o tom, jak jej vnímají ostatní - v rámci programu získali zpětnou vazbu od všech svých spolužáků. Tato aktivita probíhala v druhém dopoledni a večer si již sami od nich vyžádali zpětnou vazbu při sebereflektivní aktivitě.
Účastník podle instrukcí provádí sebepoznávací techniky při aktivitách - aktivity zvládali a do všech se zapojovali. Podle účastníků jim nejvíce přinesla aktivita se zpětnou vazbou od spolužáků.
Účastník oceňuje hodnotu sebepoznávání a jedinečnosti každého člověka. - Na základě strukturovaných rozhovorů jsme se s účastníky bavili o jejich vnímání jedinečnosti a důležitosti. Většinou žáků to bylo přijato a pro několik jednotlivců to bylo náročné přijmout - nepovažují se za důležité, jedinečné (podle našeho pozorování a podle konzultace s učiteli existuje určitý vztah mezi jejich vnímáním sebe a sociálním prostředím, ve kterém se pohybují)

S ohledem na praktické způsoby sebepoznání

a. Sebepoznání skrze sebe - občas bylo potřeba žáky postrčit, zevšeobecnit, uvést svůj osobní příklad, aby se začali zamýšlet nebo dokázali pojmenovat své vlastnosti.
b. Sebepoznání skrze druhé – žáci byli zaujetí zpětnou vazbou – mají možnost zjistit, co si o nich druzí myslí, výborné bylo to, že si žáci mohli vybrat z nabídky vlastností i s vysvětlivkami. Žáci se učí naslouchat druhým a jejich názorům.

b) Návrhy řešení zjištěných problémů:

Malý čas na reflexi, přidat.
Jasně formulovat otázky ke zpětné vazbě ke všem zpětnovazebným aktivitám
Jednotlivé aktivity:

Citátovka – žáci měli sklon u aktivity podvádět.
Plavba pod hvězdným nebem – příliš složité, příliš metaforické. Výborná názorná pomůcka (dalekohledy), bylo by hezké tuto pomůcku v nějaké formě věnovat dětem.
Moje oblíbené místo - dobrá aktivita
Relaxace – nejsme odborníci, zvolit jednoduchá cvičení.
Deník – upravit dle potřeby k aktivitám
Hurá do přístavu – propracovat motivaci a pravidla
Cizí dalekohled – doporučení, nedávat negativní věty
Chcete být pracháčem? – příliš jednoduché otázky, málo bonusových úkolů
Večerní rituál – měsíc měnící barvu rozptyluje
Ranní servis – nejasné, necílené otázky, měnit formy reflektivních metod
Námořní přeprava – propracovat motivaci, ujasnit pravidla
Cesta na ostrov kapitána – upravit stanoviště „Jak mě ovlivňuje okolí“ přidat možnosti, více zatraktivnit jednotlivé ostrovy, zakončit čajovnou – prostorem pro popovídání, více času na reflexi.
Ve škole – vyhradit více času na zápis.

c) Bude/byl vytvořený program upraven?

Ano, bude upraven na úrovni jednotlivých aktivit. Cíle i dramaturgie zůstávají.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

d) Jak a v kterých částech bude program na základě ověření upraven?

Program bude upraven na základě ověření v částech:

a. Citátovka
b. Plavba pod hvězdným nebem
c. Relaxace
d. Deník
e. Hurá do přístavu
f. Cizí dalekohled
g. Chcete být pracháčem?
h. Večerní rituál
i. Ranní servis
j. Námořní přeprava
k. Cesta na ostrov kapitána

Způsob, jak budou aktivity upraveny a návrhy na změny jsou uvedeny v konečném výčtu.

3. Hodnocení účastníků a realizátorů ověření

a) Jak účastníci z cílové skupiny hodnotili ověřovaný program?

Z našeho pozorování přijetí programu účastníky můžeme vyvodit, že během program účastníci program nijak výrazně nekvitovali. Nicméně v závěru program při posledních hodinách a při odjezdu byli velmi vděční a hodnotili společný program pozitivně.

Dále jsme pozorovali, že různí žáci vnímali různě jednotlivé aktivity. Záviselo to od povahy účastníka, někteří více tíhli ke klidným a sebereflektivním aktivitám (zejména dívky), zatímco jiní spíše potřebovali pohyb a výrazné podněty pro to, aby je program zaujmul.

Hodnocení účastníků je shrnuto ve Výsledcích z ověření bod b).

b) Co bylo v programu hodnoceno v rámci ověřovací skupiny nejlépe?

Nejčastější aktivitou, která jim podle jejich odpovědí nejvíce pomohla poznat něco o sobě, byly *Týmovky*, označilo je 33 % a *Reflexe*, kterou označilo 20 % účastníků. Velmi významné procento bylo ale také těch, kteří na tuto otázku neodpověděli 29 % (13 účastníků).
Účastníci se vyjadřovali také k psaní deníku. 47 % jich to vnímá jako dobrý zdroj sebepoznání a pro 36% je to jen hezká vzpomínka.

Dobře byla hodnocena Námořní přeprava – oceňovali zvláště, že byla venku. Dále pak relaxace (aby věděli, jak se mohou zbavit stresu).
Žáci oceňovali aktivitu Hurá do přístavu, která je zaměřená na sebepoznání a na práci v týmu. Při hře si většina účastníků sáhla fyzicky na dno.
Při závěrečné reflexi, byly jednotlivé prvky zaměřené na téma (3 vlastnosti, kterých si na sobě vážím, 3 na kterých musím zapracovat) účastníky oceněny.

c) Jak byl hodnocen věcný obsah programu?

Po obsahové stránce byl program pro žáky 8. ročníků náročný. Také pedagogové uvedli, že ve třídě je široké rozpětí žáků a jejich kognitivních schopností. Pro některé žáky je sebepoznání příliš abstraktní, pro některé naopak velmi aktuální, jelikož hledají, kým vlastně jsou.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

d) *Jak bylo hodnoceno organizační a materiální zabezpečení programu?*

Program byl pedagogy hodnocen jako vyvážený, přizpůsoben aktuálním podmínkám počasí a adekvátní počtu žáků a složení třídy. Pozitivně byly ze stran pedagogů hodnoceny aktivity, kdy žáci přemýšleli sami nad sebou (*Moje oblíbené místo,* hvězdičky na ostrovech).

e) *Jak byl hodnocen výkon realizátorů programu?*

Pedagogové vyzdvihli připravenost, trpělivost a laskavost lektorů, jejich ochotu vysvětlovat a práci s pravidly a mantinely během aktivit. Čím instruktoři vytvářeli bezpečné prostředí pro realizaci sebepoznávacích aktivit. Práce lektorů byla hodnocena jako profesionální, s nasazením. Programy měly dle hodnocení spád, náboj a smysl, který byl vnímán zejména v reflexích a ohlédnutích se za jednotlivými prožitky. Vyzdvihovali také dobrou komunikaci a vztah s žáky.

f) *Jaké měli účastníci výhrady/připomínky?*

Účastníci měli výhrady k psaní deníku. Co je od psaní odrazuje a jak se později s odstupem času ukázalo, pravděpodobně odradilo je dle jejich slov, že psaní deníku zabírá čas. Vnímá to takto 31 % z nich. 33 % vidí riziko ve zneužití informací z deníku.

2x se vyskytla výtka, že byly aktivity fyzicky náročné.

g) *Opakovala se některá výhrada/připomínka ze strany účastníků častěji? Jaká?*

Pouze u deníku, viz bod f).

h) *Budou případné připomínky účastníků zapracovány do další verze programu? Pokud ne, proč?*

V případě práce s deníkem, se více zaměříme na pochopení, proč je dobré čas psaní deníku věnovat a jaký účinek psaní deníku může mít. A více ubezpečíme účastníky o tom, že nikdo do deníků nahlížet nebude.
V případě vnímání fyzické náročnosti aktivit změnu provádět nebudeme, fyzické vypětí je žádoucí stav, kdy se účastník dostane mimo svoji komfortní zónu, do zóny učení, kam chceme aby, se dostal. Dále zapracujeme všechny změny u jednotlivých aktivit.

i) *Jak byl program hodnocen ze strany realizátorů programu?*

Programy hodnotíme jako vydařené. Z ověřování můžeme vyvodit, že sebepoznání má i pro tuto věkovou kategorii význam a velký smysl zejména z toho důvodu, že se začínají žáci v tomto období srovnávat, hodnotit.

Dle našeho dojmu bylo pro účastníky teoretické předání tématu náročnější. Interaktivní hry byly pro účastníky uchopitelnější. V metodách sebepoznání (sebepozorování, vnímání, zpětná vazba, metoda pokus omyl) se ve většině nebyli schopni zorientovat a prakticky metody uchopit.
Jako velmi užitečné hodnotíme aktivitu psaní deníku.

j) *Navrhují realizátoři úpravy programu, popř. jaké?*

Veškeré návrhy již byly uvedeny v této zprávě.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

k) *Budou tyto návrhy realizátorů zapracovány do další verze programu? Pokud ne, proč?*

Ano budou.

l) *Konkrétní výčet úprav, které budou na základě ověření programu zapracovány do další/finální verze programu:*

Po obsahové stránce téma sebepoznání velmi zjednodušit, opřít se pouze o zodpovězení otázek:
- Co je to sebepoznání?
- Jak se mohu sebepoznávat?
- K čemu je sebepoznání dobré?

Zůstat pouze u těchto hlavních cílů. Nejsou schopni se do tématu hlouběji ponořit. Více se soustředit na zpětnou vazbu po aktivitách a tak zjednodušit samotnou praktickou stránku sebepoznání.
Odlišit začátky jednotlivých aktivit tak, aby nezačínaly ve tmě nebo se zavázanýma očima.
Definovat otázky ke zpětným vazbám u aktivit, které chceme reflektovat v návaznosti na cíle, které sledují.
Aktivity přizpůsobovat schopnostem třídy.
Lépe představit práci s deníkem.
Ve dvou hodinách ve škole vyhradit více času na vypracování.

Jednotlivé aktivity:
Citátovka - vzdálenostně dobré, pohlídat aby neopisovali
- Vyvěsit si citáty v klubovně, aby je měli před očima
- Deník dozdobit citátama

Plavba pod hvězdným nebem – zjednodušit na tři základní otázky – viz výše. Přidat příklady z běžného života pro lepší představu.
Relaxaci zjednodušit o některé meditace. Pouze ty, které zvládneme sami.
Deník revidovat v návaznosti na průběh aktivit z první verze a jejich úpravy.
Hurá do přístavu – upravit pravidla tak, aby se všichni zapojovali. Promyslet symbolický rámec aktivity a připravit motivaci.
Řekni mi… - na místo dvojit vytvořit skupinky, které diskutují a hledají věci společné a rozdílné. Není cílem najít co nejvíc, ale uvědomovat si a diskutovat o své originalitě a podobnosti.
Cizí dalekohled – ponechat pouze pozitivní věty.
Chcete být pracháčem? – zvýšit náročnost otázek, zejména u oblasti sociálních sítí a filmů. Během aktivity zařadit více pohybových bonusů pro oživení.
Večerní rituál – upravit měsíc tak, aby svítil pouze jednou barvou.
Ranní servis – vypracovat soubor otázek a forem, které budou při ranní servisu použity. Otázky tak, aby byly jasné a cílené a formy, aby se střídaly.
Námořní přeprava – propracovat příběh v úvodní motivaci a jasně definovat pravidla přenosu nákladu a případných sporných situací.
Cesta na ostrov kapitána – u stanoviště „Jak mě ovlivňuje okolí“ přidat možnosti – rodina a sociální sítě, další viz bod a).

	Jméno, příjmení, titul	Datum a místo	Podpis
Zpracoval/a	**Mgr. Hana Kostrůnková Mgr. Marcela Fojtíková Roubalová, PhD.**	**1. dubna 2019, Fryšták**	

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY